

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm. Gernandts Boktr.-Aktieb.

N:r 25 (235)

Fredagen den 17 juni 1892.

5:te årg.

<p>Prenumerationspris pr år: Idun med Modetidning och kolorerade planscher kr. 8:— Idun m. Modet. utan kol. pl. > 6: 50 Idun ensam..... > 4:—</p>	<p>Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. (Aftonbladets nya hus.) Prenumer. sker i landsorten å post- anstalt, i Stockholm hos redaktion.</p>	<p>Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 12—1. Allm. Telef. 61 47.</p>	<p>Utgifningstid: hvarje helgfri fredag Lösnummerspris 15 öre (vid kompletteringar).</p>	<p>Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tital stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.</p>
--	---	---	--	---

Thorborg Rappe.

En liten bäck föddes på de solbelysta fjällvidderna. I muntert språng kastade den sig från klippställ till klippställ; den ville ut och se sig om i världen, den stora, härliga världen, som låg där nedanför och lockade, hemlighetsfullt dold under ett skimrande blått töcken — hvad kunde väl gömma sig där bakom?

Och den hoppade fram, sorlande, sjungande, glittrande i vårsolens sken, i oemotståndligt ungdomsöfverdåd ryckande strandens blommor med sig, hvar den kom åt, en fröjd att höra och se för den, som kom i dess väg.

Den växte, blef större, lugnare, djupare, och sken också solen icke alltid så klart som förr, var vägen dock ännu så obeskrifligt härlig, utsikten så vidsträckt.

»Hvarthän bär min färd?» Bäckens började drömma om målet — den hade i sin yrande ungdomslust icke haft tid därmed förut.

Men så sänkte sig vägen med ens så förfärande djupt. Det blef trångt, mörkt och kallt. Skyhöga klippor reste sig på stränderna och förtogo hvarje solstråle, som ville hitta

vägen dit ned. Knappt en liten fläk af himlen syntes — nu försvann äfven den. Bølorna ville stelna — så fasansfullt kallt, mörkt och ensamt var där!

»Lifvet är slut för mig, här fryser jag till döds! Hit var det alltså min väg skulle bära!»

Och minnet af solljusa dagar, som varit, blott pinade och brände och kom mörkret och ensamheten att kännas ännu förfärligare.

Strid mot frosten, som vill fånga böljan och lägga den känslolös och kall under sitt istäcke! Kämpa mot mörkret och låt det dock genomskimras af strålen från detta lyckliga »förr» — din väg är icke slut än. En gång skall den dock nå fram till det solbeglänsade hafvet och du lägga dina böljor till ro i dess famn, men utan strid vinnes detta icke!

Och bäcken kämpade en förtviflad kamp och växte därunder och fördes framåt — ännu i mörker, ännu i ensamhet, men frosten hade icke längre herraväldet. Allt kraftigare och lifaktigare slog dess böljor mot stränderna, och se, dessa började sänka

O, lefvande förstånd af tingen, Hvem fattade dig, skönhet? — Ingen
O, snillets, känslans hemlighet, Förutan den, som älska vet.

J. H. KELLGREN.

sig! Himlen skymtade fram, icke i solljus, utan regntung och grå, men det blef dock dager, och fram mellan mörka, klippiga stränder bröt sig bäcken, nu stor och djup — växt till en flod — fram genom en trakt, hvars like den ännu icke skådat Stränderna sjönko alljämt, och tungt och vemodigt bredde sig ett förtvinande, blomlost ljungtäcke öfver en milsvid hed.

Här och där försökte en buske eller en stackars liten blomma, någon gång till och med ett förkrympt träd att kämpa sig fram till lif, men det blef blott *skuggan* därpå — jorden var så torr och hård.

Med ens bröto minnena fram hos den forna bäcken, icke pinaande nu, utan lifgivande, ljusbringande.

»Ägde jag icke en gång den gåfvan att sprida lif och glädje omkring mig? Jag vill se, om icke denna stackars förtorkade jord kan blomstra upp, om icke de arma, förtvinande frön, som gömmas i dess sköte, kunna bringas att spira upp till lif!»

Dess böljor häfde sig, och den fylldes af en djup, allvarlig glädje, en sådan glädje, som den aldrig ens i sin största lycka smakat. Och den sökte sig varligt och kärleksfullt vägen fram öfver heden, lossande förkrympta rötter ur torkans järnhårda grepp, vattande frön, som legat bundna i djupet, och ett sakta spirande lif började följa i dess spår.

Buskar och träd sköto små fina, ljusgröna skott, blekgröna ljuntblommor tittade här och hvar upp ur tufvorna, och då solstrålarne lekte öfver heden, skiftade den i färger, den ännu aldrig ägt — visserligen dämpade och vemodiga, men det *var* dock lif och färg.

Den stackars heden, den gaf så mycket den kunde, och all en rikare naturs fågning ägde dock icke för floden den skönhet, som dessa torftiga små blommor och bleka blad hade. Arbetet var tungt ibland, och allvarsamma hinder funnos ofta att öfvervinna, men för hvarje sådant, som ställde sig i deras väg, bröto sig vågorna kraftigare, och det pärlstänk, som striden framkallade, föll med särskild välsignelse öfver de fattiga stränderna.

Men floden blir trött en gång, ljufligt trött som man blir det efter ett godt arbete. Väl blifva skuggorna längre mot aftonen, men ju mer det skymmer, desto klarare skimrar vid synranden en blånande strimma i kvällsolens glans — hafvet, målet. Du rika flod! Är du icke tacksam för allt hvad lifvet gaf dig? Tacksam för solljus och lifsglädje, för mörkret som öppnade ditt hjärta, för den försmak af evighetsglädjen, som ligger i att offra sig för andra?

* * *

Den 4 oktober 1832 föddes på egendomen Marielund i Nettraby socken af Blekinge län Ragnhild Thorborg Rappe, dotter af kammarherren Fredrik Vilhelm Rappe och hans maka Amalia Charlotta Danielsson. Solljus och sorgfri förflöt hennes barndoms- och första ungdomstid i det rika, lyckliga hemmet, som hon vid tjugnet års ålder utbytte mot det egna, då hon gifte sig med sin kusin, friherre Carl August Rappe. Det, trots sorger och ekonomiska motgångar, ovanligt lyckliga äktenskapet bröts, då baron Rappe plötsligt, om också icke

oväntadt, afled 1877, lämnande sin maka i djupaste sorg, en sorg som dock hos en så kraftig natur som Thorborg Rappes snart förenades med den innerligaste längtan efter verksamhet, efter något att lefva för, att söka fylla tomheten i sitt lif med. Det var då hon genom en god vän hörde talas om den lilla skolan i Stockholm, dit några varmhjärtade människovänner samlat ett antal af dessa stackars andliga krymplingar, hvilka ända till det sista årtiondet af detta århundrade fått lefva sitt arma, sollösa lif, utan att man kommit på tanken, att något *kunde* göras för att sprida en stråle af ljus och glädje i deras mörker. Hon hörde, hur styrelsen för skolan sökte en föreståndarinna, som icke endast ville se till, att de *lekamligen* njöto omvårdnad och skydd, utan som hade vilja och förmåga att andligen ge dem den vård, som skulle kunna locka till lif hvad som af förstånd och anlag kanske endast låge slumrande eller bundet i månet sinne. Hon skulle själf ha intelligens och intresse nog att taga initiativet till nya utvägar och bearbeta den förtorkade jorden och locka fram en spirande brodd därur; hon skulle ha kärlek och mod nog att icke förtrötts, om än arbetet ofta kunde te sig rent af hopplöst.

Samma vän, som delgaf henne detta, och som kände henne väl och visste, att hennes uttalade brinnande längtan att få en verksamhet, som på något sätt gagnade hennes lidande likar, icke blott var utbrottet af en tillfällig exalterad sinnesstämning, utan en allvarligt menad, från hjärtats djup gående önskan, och som också visste, att hos Thorborg Rappe funnos betingelserna för fyllandet af den ingalunda lätta uppgiften, uppmanade henne att söka platsen och föreslog henne samtidigt för en af styrelsemedlemmarna, och resultatet blef, att hon, om också med bäfvan, dock tacksamt följde den fingervisning, som gafs henne, och efter inlämnad och beviljad ansökan den 1 augusti 1878 tillträdde platsen som föreståndarinna för Skolan för sinnesslöa barn i Stockholm.

Hvad hon där utträttat är »så litet», säger hon själf — så förvånande mycket, säger den, som följt skolan de 12 åren under hennes ledning, och som vet, hvad arbetet bland de sinnesslöa innebär.

Se denna arma varelse framför dig med sitt själlösa aneikte, slö och likgiltigt för allt omkring sig, utom möjligen den matportion, som sättes framför honom, och hvilken slukas med djurisk glupsakhet; eller så orolig, så oförmögen att hålla sina sprittande lemmar och irrande tankar — eller rättare förnimmelser — i styr, att det synes omöjligt att få, om blott ett ögonblicks rådrum till ett *försök* att lugna denna nervösa oro. *Hvar* finna den punkt där man skulle kunna nå den arma, bundna själen? Och gif sedan akt på denna intressanta, fina lilla väfverska i sin väfstol, arbetande efter ett mönster, tillräckligt svårt att vålla en normalmänniska hufvudbry — eller se på henne där vid sin knyppeled med de vackra, flere tum breda spetsarna; måhända kan ingen af dem göra *något* annat, de kunna aldrig lära sig att sätta ens två bokstäfver tillsamman, men anlaget för att lära sig begagna skyttel och knyppeled är hos dem detta *något*, som vanligtvis hos hvarje idiot lämnats oberördt af den allmänna förstörelsen. Se det glada frimodiga,

rent af intelligent uttrycket hos gossen, som sköter verktygen för träsnideriet med riktig konstfärdighet, men som icke ens kan tala rent och kunnat bibringa endast en mycket ringa grad af intellektuell uppfostran — och du skall förstå, hvilken varm människokärlek, hvilken skarpsblick, hvilken energi och hvilket oerhördt tålmod som fordras för detta arbete! Det är också dessa egenskaper hos Thorborg Rappe som kommit hennes verksamhet att bära så rika frukter.

Med arbetet grundadt på den ofvannämnda iakttagelsen, att hos hvarje idiot vanligtvis något frö finnes kvar, som bär lif i sig till utveckling, har hon företrädesvis använt slöjd och handarbete som väckande och uppfostrande medel och med en framgång, som ofta haft rent af underbara resultat både hvad ankommer det utvecklande inflytandet på det sinnesslöa barnet och de arbeten, som utförts och ännu utföras.

Den mest välsignelsebringande frukten af hennes verksamhet bland de sinnesslöa är kanske dock realiserandet af en tanke, som redan förut väckts hos en af idiotvårdens varmaste vänner, och som snart blef en hjärtesak äfven för Thorborg Rappe, nämligen bildandet af arbetshem för de ur skolan utgående eleverna, dessa stackars barn, hvilka utan skydd och hem eller med dåliga sådana annars skulle komma att kastas tillbaka i det elände, hvarur de framdragits, blott för att nu, efter bekantskapen med kärlek och omvårdnad, dubbelt lifligt känna det förfärliga i sin lott.

Två arbetshem hafva sålunda under tidens lopp kommit till stånd, ett för gossar på Rickomberga invid Upsala och ett för flickor här i Stockholm; det förra en liten landgård, där gossarne deltaga i jordbruket, trädgårdsskötseln och hvad öfrigt som kan förekomma, det senare ett litet envåningshus med planterad gård, Norrtullsgatan 14, för närvarande gifvande skydd åt sju flickor. Det är till detta lilla hem, såsom dess föreståndarinna, friherrinnan Rappe sedan förra året dragit sig tillbaka efter att i 12 år hafva arbetat i själva skolans tjänst, ett värf som nu hvilar i andra kärleksfulla händer.

»Jag trifs icke utan mina idioter,» sade hon, då man förvånade sig öfver, att hon icke hellre valde lugnet af fullkomligt privatlif, och den som vet, hvilken glädje trots allt *tungt* arbete och alla svårigheter ligger i denna verksamhet, den förstår henne, förstår, att det tacksamhetens och tillgifvenhetens solskens, som strålar ur dessa förr så slöa och medvetlösa blickar, kastar ett ljus öfver lifvet, som värmer och manar till fortsatt arbete, så länge krafterna vara.

Rik var Thorborg Rappe, då hon lefde sitt lyckliga sorgfria barndoms- och ungdomslif — rik då hon vid en älskad makes sida väl ofta fick kämpa sig fram genom svårigheter och bekymmer, men hade i utbyte allt det ljuvaste och bästa jorden kan skänka en kvinna — kanske har hennes lif dock varit rikast, sedan hon fick offra det i tjänsten för dessa armaste bland människors barn!

E. K.

Moderssorg.

*En moder jag såg i smärta sänkt,
i sorg, som kommit så oförtänt.*

*Jag glömmet ej blicken, hur skum den
var,
när hon på min fråga gaf gråtfullt svar.*

*Den blicken han var dock så glad en
gång
som ungmöns jodlande sommarsång.*

*— — Hur kom då din sorg, o moder,
säg,
hur kom du på sådan en tårarnes väg?*

*— — Jag hade en son — han var mig
så kär!
Nu borta, borta den sonen är!*

*Till skam och nesa han förts — o Gud,
hur kunde han glömma så dina bud?*

*I fängelset sonar nu gärningen sin,
ack, sonen, käraste sonen min! ...*

*Jag vet det, jag vet, hur han glömde
Gud;
jag vet, hur han glömde heliga bud.*

*Jag vet, hur han glömde sin moders
bön,
jag vet, hur han kärlek gaf sorg till lön.*

*Han började dränka i giftig flod
sin vilja, sin tro, sin själ så god.*

*Så domnade samvetet, kraften bröts,
så ljusaste framtid i mörker slöts.*

*Och nu är han borta, sonen min —
i fängelset sonar han gärningen sin ...*

* * *

*O, moders sorg, hon är tung och svår,
och bitter är gäckad kärleks tår.*

*Ack, gå ej den vägen, som mynnar ut
i sorg för din mor, för dig själf till slut!*

*Ack, glöm ej manande modersbön,
gif offrande kärlek ej sorg till lön!*

Erik Modin.

Halfårs- o. kvartalsprenumeranter

påminnas att nu ofördröjligen förnya prenumerationen, på det att iniet afbrott i tidningens ordentliga expedition må behöfva äga rum. Sent ankommande prenumeranter löpa risk att gå miste om ett eller annat af de första numren i det nya kvartalet, alldenstund upplagans storlek bestämmes efter antalet abonnenter, som tecknat sig vid utgången af näst föregående kvartal.

Sabbatshvila.

Af Ave.

Fur vanligt är det ej nu för tiden att höra öfveransträngning angifvas som orsak till nervositet, sinnessjukdomar och mångfaldiga kroppsliga lidanden! Och lika vanligt är det att erfara, hurusom en stor del af dessa af öfveransträngning lidande människor rent af förbise det faktum, att de genom öfverträdelse af ett af mänsklighetens grundlagsbud själfva ådragit sig det onda, hvaraf de lida.

Sex dagar skall du arbeta, på den sjunde skall du hvila!

Det är icke till den del af Iduns läsare, som uppfattat den djupaste betydelsen af en tidsindelning, hvilken ej, såsom förhållandet är med månader och år, härleder sig från naturen, som dessa rader skrivas, ty för denna läskrest är den sjunde dagen helig och en välsignelserik gåfva, utan skall här blott talas från allmän mänsklig synpunkt om ett af de bästa medlen för att undgå öfveransträngning.

Du skall hvila på söndagen!

Helt visst måste det från början ha varit en eller flere lättjefulla dagdrifvare af båda könen, som bland kristna folk fallit på det orädet att bryta mot ett lagbud, som så tydligt innebär den högsta vishet och den ömaste omvårdnad om mänskligheten som just det budet om en regelbundet återkommande hvilodag, ty det är ett kännetecknande drag för alla lättingar, att de blott i otid fattas af en hastigt uppblossande arbetsifver.

»Arbetsamhet är en stor dygd,» sa' den lata gumman, tog fram spinrocken julafton för att spinna garn till att laga strumpor med under helgen.» Detta är folkhumorns kortfattade beskrifning på detta slags människor.

De giriga ha troligen varit de, som därnäst trampat skaparens lagbud och kärleksgåfva under fötterna. De ha adderat ihop söndagarna, räknat ut på öret, hur mycket de förlorade på hvilodagen; hur mycket guld de kunde vinna, om söndagen förvandlades till en arbetsdag, och så —

»Jag tackar Gud, att jag icke är en syndare, en girig!» tänkte den nöjeslystna kvinnan samt den unge rumlaren, och de gjorde hvilodagen till en ansträngande förlustsedag, och i deras spår kom spekulationen i alla gestalter, tills vi nu kunna anse söndagen för den tyngsta arbetsdag för tusentals människor, för en ödeläggelsens dag för ännu större skaror samt för den bullersammaste för alla stadsbor.

För den, som blifvit van att hålla sjunde dagen som hvilodag, kännes det hela veckan som en afmattning i kropps- och själskrafter, när denna dags ro, frid och hvila blifvit oss beröfvade, vore det ock endast genom något s. k. oskyldigt »tidsfördrif». Ty den, som förstår uppskatta den välsignelse — om också blott i lekamligt afseende — som denna hvila innebär, den önskar snarare förlänga än fördrifva hvilodagen.

Och hur måtte det icke kännas ohyggligt för de otaligt många, som börja en mer eller mindre kropps- och själsansträngande arbetsvecka efter en söndag, tillbringad på kalas eller under många timmars dans af det moderna slag, som för åskådarens fantasi framtrölar bilden af en trupp elefanter, jagande i vild skräck genom suären i en urskog.

Eller hur månede värdshuskunden, den finare som simplare, känna det på måndagsmorgonen?

Ordet »frimåndag» ger oss en inblick i frågan, och lifvet lär oss, att många andra »geseller» än de, som tillhöra verkstäderna, hålla frimåndag, om det än sker inom fyra väggar.

En så allmän och inrotad osed som den att missbruka hvilodagen afskaffas ej genom borgerliga lagstadganden och, jag vågar tro det, icke någonstades genom att maskera förströelse- och nöjeslusten genom kaffe- och tefester med prädikobihang; ty äfven sådana sammankomster blifva, när de upptaga mest hela dagen och ett stycke af natten, förslöande för både kropp och själ.

Där hvarest sabbatens djupaste, kraftigaste betydelse för människolifvet är okänd, där måste tanken först riktas på det naturliga botemedel mot följderna af öfveransträngning, som vi äga i hvilodagen. Det är icke nog med, att vår lagstiftning nu dragit omsorg, för att vissa klasser af tjänstemän och betjäning få söndagsfrihet, här måste göras ännu mera än så; här måste man hos alla klasser, alla stånd, hos den kristne som hos våra hedningar, hos den för all religion likgiltige som hos den stränge ensidige ifraren söka väcka ett lefvande begrepp om nödvändigheten af lugn, ro och hvila på söndagarna.

I alla djuptgående rörelser är det hemmet, som ger första stöten, och denna kan någon gång förefalla så skenbart obetydlig, att den så att säga tyckes blott vara gifven med ett lillfinger.

Vill man nu på ett i djupaste mening förnuftigt sätt råda bot på den tilltagande nervositeten, liffsledan, de otaliga krämporna, hvilka äro följder af en öfveransträngning, som drifves till sin spets just på söndagen, så måste reformen börja i hemmen. Men denna början bör, för att hafva framgång, ingalunda blifva ett tvärt afbrott af alla nedärfda och ingrodde husliga vanor, utan den måste förekomma som ett nästan omärkligt utbyte af de falska söndagsnöjena och njutningarna mot den äkta sabbatsglädjen.

För det första måste både husfadern och husmodern — främst dock den senare — under lördagen ordna det så med göromålen, att hela hushållet kan på söndagsmorgonen vakna med det ljusliga medvetande, att de är en hvilans och stillhetens dag, som nu hållit sitt intåg. Det allra mesta af städningen är undangjordt på lördageftermiddagen eller kvällen, frukosten i det närmaste ordnad och färdig att sätta på bordet, äfven middagsmaten bör vara ordnad så, att det kräfver föga tid och arbete för att anrätta den. Härigenom inträder ett visst högtidligt lugn i huset; tjänare och matmor kunna ägna en stor del af förmiddagen antingen till att taga del i den offentliga gudstjänsten eller åt någon sund och god läsning.

Det naturliga välbefinnande, som en dylik förmiddagsstillhet medför åt hela hushållet, riktar snart uppmärksamheten på det orimliga bruket att just på hvilodagen hafva ett ännu värre matstök, bråk och tillställningar med många rätter än under de sex arbetsdagarna, och man uppjuder under veckans lopp sin uppfinningsförmåga för att så småningom kunna förenkla söndagens matsedel, utan att därför göra sabbaten till en otreflig fastedag med frestelser för hushållets manliga medlemmar att äta utomhus.

Barnen vänjas vid att, åtminstone under förmiddagen, sysselsätta sig med stillsamma

lekar, vare sig inne eller ute. Härmed vinnes icke blott den fördelen för dem själfva, att de göra den viktiga upptäckt, hurusom man kan hafva innerligt roligt, utan att väsnas, utan de uppfostras därmed tillika till att hysa vördnad för sabbatsvilan, så att man ju kan våga hysa hoppet, att de själfva en gång skola komma att verka för, att arbetströtta människors söndagsfrid icke i så hög grad som nu blir störd af förvildade barns larm, skrån och ohöfviskheter.

Börjar söndagen i hemmet med sabbatsstillhet, så skall säkert ingen ordentlig medlem i arbetsamma familjer känna något synnerligt behof efter förlustelser af det vanliga slaget. Det blir då hvarken till utvårdshusens bullrande lif eller till varietéteatrarne, som hägen står, och väl knappast till de ofentliga promenadplatserna, ty ju mera människan rättar sig efter den högsta vishetens anordningar, dess mera känner hon sig dragen till naturen, och dess klarare blir blicken och öppnare sinnet för skapelsens under, så att nya, friska glädjekällor alltjämt bli tillgängliga för henne.

När en familj lärt känna välsignelsen af söndagens fridfulla ro, förefaller blotta tanken på att ställa till bjudning på hvilodagen rent af barbarisk. Detta jaktande, detta stök, detta underförstådda ackorderande med tjänarne om en ersättning för deras söndagsfrihet, denna spänning i allas sinnen och så slutligen tröttheten, reaktionen, obehaget af »gilleoset», då gästerna lämnat huset; störd nattsömn — och så åter en arbetsvecka!

Är det att undra på, att så många, många, rika och fattiga, »sällskapsmänniskor» och arbetande män och kvinnor, duka under för ansträngningar, då de aldrig unna kropp och själ den föreskrifna söndagshvilan?

Man arbetar ifrigt, ja feberaktigt på, att, hvarhelst man det kan, inskränka den dagliga arbetstiden till åtta timmar, och detta sträfvande må ju gälla för hvad det kan, fast det kunde bli bråkigt nog för just själfva de demonstrerande, i fall likställighet skulle införas i detta fall. Men märkligt är, att ingen tyckes tänka på, att det är en långt större ansträngning att deltaga i vissa slags nöjen än att under lika lång tid utföra något arbete, och att det kan taga hårdt på krafterna för dem, som ha mycken ledig tid att »slå ihjäl».

I hvarje fall bör en så kort arbetsdag få öfverloppstimmar nog för det slags nöjen, som nu äro de mest vanliga, och skall här nu demonstreras, så borde det vara till vinande af en mera ostörd sabbatsvila.

Men bättre än demonstrationer är det goda föredömet i hemmen, ty det goda, nyttiga och förnuftiga är, Gud vare lof, lika smittosamt som det onda, det dåraktiga och skadliga, fastän det förra, liksom solljuset, går fram i tysthet, då däremot det senare bryter fram med buller och dån.

Det är en känd sak — som bekräftas hvarje vecka i Iduns spalter — att kvinnorna hafva en stor benägenhet för att meddela hvarandra sina rön och erfarenheter, och vill nu bara en familj bland en hittills söndagsödande krets försöka det yppersta medlet mot öfveransträngningens många och svåra följder, så skall helt säkert söndagshvilan, den ljufvliga, stilla högtidsstämningen blifva erkänd som en rent af underbar kur.

”Utan hjärta”.

En miniatyrbild af Hlgn.

Då den jämnslipade kala klippan, hvars fot oupphörligt öfverspolades af de i långa rader anstormande vågorna, en yttersta utpost mot den milsvida, solglittrande fjärden, som »gick hvit» för den hårda sydostbrisen, stod i en remna några alnar öfver vattnet en liten tall.

Det var en sådan där stackars förkrympt, dvärgartad martall, som riktigt kan väcka ömkan. Hon sträckte sina förtorkade, knotiga och vridna grenar, liksom en förtviflad skeppsbruten sträcker sina armar mot den räddande stranden, upp mot de ofvanför klippans krön tronande högstammiga och frodiga släktingarne, i hvilkas mörkgröna kronor trasten slog sina djupa toner. Hon hade ljus i öfverflöd, ja, allt för mycket, men de få smulor jord, som funnos i remnan, voro allt för mager kost, och de trefvarerötter hon skickat ut efter bättre näring hade blott funnit kala, hårda graniten och vredo sig torra och urblekta som maskar. Och dåligt fotfäste hade hon också; när höststormarne och yrvädren skakade och slet i hennes torftiga lilla krona, det enda hon hade grönt, då gällde det att haka sig fast med förtviflans kraft i den tränga remnan, som hade så litet att bjuda, men likväl var allt för den stackars tallen.

Hur kom hon dit, hvad skulle hon här att göra, där undergång, i alla händelser en bitter kamp för tillvaron väntade henne!

Fråga människorna därom, de människor, som vuxit upp på fattigdomens hårda, kala klippa, och som lika förtviflad som den förkrympta tallen strida för sin existens! Fråga dem: hvad haden I här att göra? Är det icke ödet, slumpen eller hvad vi skola kalla detta obehagliga, som ofta kastar det starka härdiga lifsfröt på kala klippan och lika ofta låter det sjuka och maskstungna makligt gräfvna ned sig i den feta, svarta myllan, — som ger den ene allt, den andre intet?

Var Stina Glad medveten härom, så sade hon det åtminstone inte. Hon klagade aldrig. Men hennes yttre, hennes väderbitna, af sorgens färör plöjda ansikte, hennes under tungt arbete krökta rygg, hennes trötta resignerade blick påminde om den stackars martallens stumma förtviflan.

Glad hette hon. Det namnet hade hon ärfvt efter sin far, soldaten, — det enda han efterlämnat. Och detta namn var ju egentligen en grym ironi öfver hennes öde, hennes buttra, inbundna sätt. Men det reflekterade hon icke öfver och ingen annan heller för resten.

Ända från barndomen hade tillvaron för henne varit en tyst, men därför icke mindre bitter strid. En glädjeblixt hade dock upplyst hennes lif, flyktigt, snabbt försvinnande som en vinterdags korta sol och efterlämnande dess mer tomhet och mörker. Hon hade älskat. Han var en dräng, en munter, men lättsinnig ture, som endast gycklade med hennes känsla, men hon afgudade honom med hela styrkan af en sent vaknad lidelse och hängaf sig åt honom med ett barns oerfarenhet. Sagan lyktade så, att han en vacker dag drog öfver till Amerika, utan ens ett afskedsord till henne, som nu stod ensam, dubbelt ensam med sin sorg, sin fattigdom och sin skam. Ty det var på det sättet lille Erik kom till världen. Och nu gällde det att taga i dubbla tag.

I dag låg Stina på golfvet i patron Bergkvists våning och skurade. Julhögtiden stun-

dade, patron väntade gäster, huset vändes upp och ned, det fejdades och putsades i hvarje vrå.

Där ute låg en egendomligt tung halfdager öfver den snötäckta nejden. Allt var så märkvärdigt högtidstyst, endast då och då hördes borta från vägen en selklockas melankoliska pinglande eller skrån af några kråkor, som höllo samkväm på iskanten vid den halft tillfrusna ån, som slingrade sig förbi på andra sidan trädgården.

* * *

Patron Bergkvist kom med brådslande steg in i handkammaren, där fru Bergkvist stod och räknade genom sitt duktyg.

Han var upprörd och glömde till och med att taga af sig mössan.

Frun stannade midt i räkningen och såg oroligt på honom.

»Har det hänt något?»

»Är det inte det jag alltid har sagt,» utbrast patronen, utan att låtsas om frågan, »att de välsignade ungarne till slut skulle komma i olycka...»

»För Guds skull...!» Frun vardt helt blek och grep honom i armen.

»Nej, nej, lugna dig! Det är gudskelof ingen af våra. Det är Stinas Erik, som gått ner sig.»

Frun drog ett lättande andetag. Men så blef hon plötsligt allvarsam.

»Du menar väl inte, att han är...?»

»Död, jo! Det dröjde en stund innan olyckan varsnades och folk kom till. Och inte hjälpte det, hur mycket man rullade och gned honom. Jag kommer just från rättarens, där de burit in honom.»

»Stackars barn!»

»Det värsta blir nu att underrätta modern. Hon vet ingenting.»

»Ack, ja det är sannt! Hur skall den stackars människan ta det?»

Patron Bergkvist skrufvade sig oroligt och tog i med en viss hetta:

»Folk kunde se efter sina ungar en smula, så hände inte sånt här. Du får emellertid säga henne det så skonsamt som möjligt.»

»Skall jag? Nej, Olof, det har jag inte styrka till.»

»Prat! Någon måste göra det. Och du är närmast till det. Ni kvinnor äro mera fin känsliga. Jag skulle gå allt för burdus på saken.»

Fru Bergkvist tvekade ett ögonblick.

»Nå ja,» sade hon, »det blir väl bäst så.»

Hon gick. Patron Bergkvist satte sig på bordet och väntade, synbarligen rof för en när-vös spänning.

Efter en stund återkom fru Bergkvist. Det syntes, att hon grätit.

»Nå?» frågade patronen.

»Sannerligen jag förstår den människan. Hon tog det så märkvärdigt lugnt, bleknade litet förstas, men hon skrek inte, hon fällde inte en tår. Jag skulle ha svimmat i hennes ställe.»

»Hon har inte dina nerver,» anmärkte patron Bergkvist litet maliciöst.

»Jag kunde inte låta bli att gråta. Men hon — nej, inte så mycket som en snyftning. Och så när jag sa, att hon kunde sluta arbetet, svarade hon: Tack, goda frun, men jag har bara en liten bit kvar, och hvad som hänt har hänt. Så sa' hon och fortsatte skurningen. Är det inte obegripligt?»

»Sånt där folk är då utan hjärta,» utbrast herr Bergkvist med en viss skärpa i tonen. »De ta sig inte af någonting. Visst var un

gen ett påhäng för henne, och ful var han som en bortbyting, men en mor är väl ändå en mor. — Näja, på det hela taget är jag glad öfver, att hon inte ställde till något väsen. Det är alltid litet obehagligt.»

* * *

Ett par timmar senare, då det redan börjat skymma, satt Stina Glad på enspännaresläden bredvid Per Kusk. Patron hade gifvit henne en tiokrona till begrafningen, och frun hade skickat ner en stor korg julmat. Stina hade tackat, men kallt som alltid. Hon hade icke ens låtit märka någon rörelse, när hon fick se den döde sonen inne hos rättarens.

»Som jag säger, så'nt där folk är utan hjärta!» hade patron upprepat till sin fru, där han stod i fönstret och såg efter släden. Och frun hade nickat bekräftande.

Per Kusk satt och valkade sin tuggbuss oroligt från ena sidan till den andra. Han ansåg, att han borde säga några tröstens ord, men visste inte riktigt, hur han skulle börja.

Då och då sneglade han tillbaka i släden; där låg den lille döde insvept i en sjal.

»Det blir en ledsam jul för dig, Stina,» yttrade han omsider. »Men det står ju i skriften: Herren gaf och Herren tog!»

Per Kusk suckade. Men Stina satt orörlig och tyst. Per sneglade på henne för att utröna, hvad verkan hans filosofiska tröstegrunder gjort på henne.

»Jag förstår nog, att det skall kännas tungt,» fortsatte han efter en stund. »Men du får inte ta det så djupt — och sanningen att säga var allt pojken en svår börda för dig. Det är besvärligt att föda upp ungar, när en är fattig.»

»Bry du dig inte om mig, utan sköt dig själf,» svarade Stina vresigt. Per Kusk brummade något i skägget, men yttrade ingenting vidare, utan satte hästen i raskare fart.

Han stannade utanför en nästan fallfärdig koja, där Stina behodde ett litet krypin. Sedan han satt af korgen — Stina lyfte själf ned sonens lik — tog han ett kort adjö och smällde på hästen. Vid vägkroken såg han sig om och mumlade i förtretad ton: »Hon har då inte hjärta för två styfver, det är visst och sant.»

Men inne i det låga rummet, som svagt belystes af en liten osande lampa, låg lille Erik på den tarfliga, lappade, men snygga bädden.

Och en kvinna med färade drag knäböjde bredvid denna, öfverhöljde det lilla fula, bleka och magra ansiktet med kyssar och smekningar och grät bittert, hejdlöst som endast en moder kan gråta vid sitt enda barns dödsbädd, som en människa gråter, hvilken förlorat allt, allt i världen.

Lifvets bittra kamp hade gjort henne hård emot andra deltagande och kommit henne att sluta sina känslor inom sig. Men här såg henne ingen — här kunde hon gråta och vrida sina händer i förtviffad sorg.

Och det var därför världen sade, att hon var »utan hjärta».

Ingenting kan liknas vid kvinnans uthållighet, ömhet, hängifvenhet. Man glömmas af sina bröder och vänner, misskännes af sina kamrater, men aldrig af sin moder, sin syster, sin dotter, sin älskade.

F. A. de Chateaubriand.

Svenska folkskolans halfsekelsjubileum

firas lördagen den 18 juni öfver hela vårt land. Och den dagen är värd att högtidligt hållas! Den är ägnad minnet af en af de största segrar vi vunnit öfver oss själfva och på egen mark, den förvarar hägkomsten af den 18 juni 1842, den viktiga dag, då verklig folkbildning infördes i Sverige, då de sporadiska och illa organiserade försöken till folkundervisning systematiserades och fördes tillsammans till en kraftig och ordnad institution, hvilken än i dag lefver, större och kraftigare än någonsin, aktad och erkänd af alla, lofvande en ännu starkare utveckling i framtiden. Vi kunna fira denna dag med glädje och stolthet vid tanken på, hvad denna institution under det gångna halfseket utträttat, och vi skänka den så mycket hellre vår beundran, som vi väl veta, hvilka oerhörda svårigheter den i sitt arbete haft att bekämpa, och hvilka lysande resultat den det oakadt lyckats uppnå. Dess förtjänst är det, att vi nu kunna med framgång träda fram, då Europas folk täfva i fråga om den bildningsgrad, som utmärker nationen såsom sådan.

Den 18 juni 1842 är svenska folkskolans reformationsdag, men det är ej dess födelsedag. För att finna den, måste man gå längre — ungefär 300 år — tillbaka i tiden, till slutet af 1500 talet. Där finna vi de första folkskolorna, de s. k. barnskolorna. Någon bestämd tidpunkt för dessa skolors upprättande kan ej uppgifvas; såsom vår äldsta folkskola anses den skola, som är belägen vid Stora Tuna kyrka i Dalarne, hvilken skall hafva funnits till så tidigt som 1559.

Dessa barnskolor voro mycket fåtaliga, och den undervisning, som där meddelades, antagligen ganska primitiv. Under 1600 talet vidtogos, mest på prästmöten, anordningar för att hjälpa upp folkundervisningen, och klockarne tillhöllos att biträda vid densamma. Först 1682 tyckes svenska folket hafva upptagit denna viktiga fråga; allmogens begärde då, att k. m:t ville inrätta barnskolor och gifva dess »præceptorer» något underhåll. En viktig åtgärd, kanske en följd af denna anhållan, var stadgandet i 1686 års kyrkolag att ungdomen borde lära sig läsa och förstå sin kristendom, ett mål som ytterligare befordrades genom ordnande af konfirmationsundervisningen och husförhören.

Liksom 1600-talet sålunda ägnats åt att framhålla nödvändigheten af att bibringa ungdomen bokliga färdigheter, användes 1700-talet hufvudsakligen till att söka anskaffa lärare. Men det gick långsamt; tillsättande af lärare berodde på församlingarna och skedde sålunda temligen godtyckligt. De förmaningar och önsknningar, som regeringen i detta fall uttalade, synes ej hafva haft synnerlig verkan. Med afönningarna var det naturligtvis under sådana förhållanden dåligt, och i allmänhet synes intresset för folkskole-saken ej hos kommunerna hafva varit synnerligt starkt. Flertal folkskolor från denna tid har också upprättats af enskilda personer.

Med 1800-talets ingång började för den svenska folkskolan en bättre tid. Flere sällskap, däribland två »sällskap för vexelundervisningens befrämjande» arbetade ifrigt och med godt resultat på att höja folkskolan. Men det var ett svårt arbete för enskilda föreningar, och det goda, som de i enstaka fall kunde uträtta, var ej tillräckligt för att gifva någon allmän lyftning åt hela landets folkskoleväsen. Sådana genomgripande åtgärder måste komma från statsmakterna. Och de uteblevo ej heller. Riksdagen skref 1835 till k. m:t och begärde att få undervisningsväsendet ordnad, k. m:t aflät en proposition i frågan, hvilken behandlades vid riksdagen 1840—41, och hvars resultat blef 1842 års folkskolestadga.

Det var också hög tid att reformen genomfördes. Ar 1839 funnos i 2308 församlingar endast 986 fasta skolor och i 1211 — mer än halva antalet — församlingar saknades både fasta och ambulato-riska skolor. För att undervisa de fasta skolornas 43,277 barn funnos 1,030 lärare, af hvilka flertalet åtnjöt såsom ersättning för sitt besvär — 50 rdr banko pr år. Lönerna utgingo på hvarjehanda sätt; flertalet utbetalades af kommunerna eller genom afgifter af folkskolebarnen, endast 98 skolor kunde vid denna tid fröjda sig åt bidrag af staten. Med barnens skolgång var det högst uselt beställt. En

approximativ beräkning visar, att af nära en $\frac{1}{2}$ million barn endast 68,628 erhöilo skolundervisning.

Genom 1842 års folkskolestadga infördes nu obligatorisk skolgång, hvarjämte stadgades, att hvarje församling måste hafva minst en folkskola, lärarnes aflönning bestämdes och reglerades, en mimimikurs för undervisningen stadgades o. s. v. Ännu gällde dock bestämmelsen, att omkostnaderna för undervisningen skulle bestridas af församlingen. Ändring härutinnan skedde först på 1870-talet. I samband med 1842 års reform föreskrefs inrättande af folkskollära-seminarier. Två sådana hade dock redan fört inrättats: det ena en normalskola i Stockholm 1830 af sällskapet för vexelundervisningen, det andra af Lunds domkapitel i Lund 1838. I sammanhang med reformen upprättade staten folkskollära-seminarier i Stockholm, Skara, Strengnäs, Kalmar m. fl. städer.

Det var bestämdt, att den nya stadgan skulle vara praktiskt genomförd till 1848. Så fort gick det dock ej. Den obligatoriska skolgången gjorde svårigheter, och lärarekrafter funnos ej strax att tillgå. Men så småningom kom folkskoleutvecklingen sig i gång, jämnt och säkert. I synnerhet under 1860-talet synes denna utveckling skjutit god fart. Ar 1868 — den nya stadgan hade då verkat i $\frac{1}{4}$ sekel — hade antalet barn vuxit till 520,546, undervisade i folkskolorna af 3,354 lärare och 408 lärarinnor, hvartill komma för småskolorna 1,707 lärarinnor och 1,676 lärare. Folkskolans utveckling var därmed ingalunda afstannad. Ar 1884 — längre sträcker sig ej den officiella statistiken — funnos i landet nära 10,000 skolor med 4,904 lärare, 6,505 lärarinnor och 666,941 barn.

Det är med glädje och stolthet vi kunna se tillbaka på denna utveckling, och säkert skall, då dagen i hela vårt land firas, man ej heller glömma den klass, de män och kvinnor, hvilkas pliktrogna och ansträngande arbete årtionden igenom bidragit till detta lysande resultat. I detta arbete har den svenska kvinnan en ingalunda obetydlig andel, och om ännu hennes direkta verksamhet i folkskolans tjänst först senare tog sin början, har den i stället gått så mycket hastigare framåt. Det var ju för öfrigt naturligt nog, att makan och moderer skulle i första hand känna sig berörd af och intresserad för en utveckling, som så småningom flyttade en del af omsorgen för barnens intellektuella utbildning från hemmet till skolan. Från början torde nog denna utbildning betraktas såsom en hemmets rättighet och plikt. Denna åsikt kvarlede länge nog, och ännu vid 1823 års riksdag, då skolfrågan allvarsamt var på tal, fick den ett uttryck i biskop af Vingårds ord: »Enligt naturens ordning tillkommer den första barnundervisningen föräldrarna. Denna sköna rättighet lär och den fromma modern utan nödtvång icke föryttra.» I den mycket omtalade s. k. Rudenschöldska metoden förekommer också ett slags föreningslänk mellan skolan och hemmet i den s. k. hemskolan. Under denna tid visade sig kvinnornas intresse för folkskolan, då de ej fingo direkt deltaga i verksamheten i skolan, genom anslag och donationer till förutvarande eller nya skolor. Sådana af kvinnor upprättade eller understödda skolor finnas i mängd såsom Gjörloffska skolan i Landskrona, Estuna socenskola, Allerums (högre) folkskola, Philip-sénska skolan i Stockholm och många andra.

Denna medelbara verksamhet öfvergick snart till en mera omedelbar och direkt ingripande, då de första folkskollärarinnorna trädde i tjänst. Tidpunkten när detta skedde kan ej säkert uppgifvas. I ett äldre arbete påstås, att redan 1844 10 lärarinnor skulle verkat i folkbildningens tjänst. Dessa hafva i så fall antagligen varit småskollärarinnor; småskolan, hvilken nära hemmet skulle sörja för den första undervisningen, blef nämligen det första fältet för kvinnans verksamhet på detta område.

Men officiellt gjorde kvinnan sitt inträde i

folkskolans tjänst först på 1850-talet. Detta skedde genom två kungliga förordningar af den 29 september 1853 och den 21 oktober 1859. I dessa förordningar förklarades, att i folkskolorna jämväl må antagas lärarinnor, hvilkas skicklighet blifvit af något seminarium pröfvad och godkänd. Detta stadgande är af särskild vikt och intresse; genom detsamma erkändes officiellt för första gången kvinnans rätt att söka anställning i statens eller kommunens tjänst.

De praktiska följderna af detta påbud blefvo dock ej genast synliga. Det saknades nämligen seminarier för utbildande af lärarinnor. Denna brist blef dock snart afhjälpt. År 1860 förvandlades seminarierna i Skara, Strengnäs (sedermera indraget) och Kalmar till folkskolläraryrkesseminarier och 1861 inrättades folkskolläraryrkesseminariet i Stockholm, som redan första året räknade 56 elever. Sedermera har antalet inom folk- och småskolan verkande kvinnor varit i oupphörlig stegring. 1868 räknade dessa skolor 2115 lärarinnor och år 1884 ej mindre än 6505, oberäknadt dem som undervisade i öfningsämnen och handelslörd.

Det är sålunda ur mer än en synpunkt en för den svenska kvinnan glädjande och viktig minnesfest, som nu skall firas. Säkert är också, att hon gärna skall deltaga däruti och gifva den den karaktäristiska prägel, som den bättre än på något annat sätt kan få, därigenom att hemmets och barnuppfostringens representant, kvinnan, deltagar i densamma. Detta är det vackraste vittnesbördet om folkskolans verksamhet, den skönaste blomman i den minneskrans, som svenska folket i dessa dagar med tacksamhet räcker svenska folkskolan.

H. V.

Iduns skollofskoloni.

I den tidiga sommarmorgonen i går torsdag samlades vid Blasieholmskajen en ungdomlig skara, åtföljd af afskedstagande föräldrar, syskon och vänner. När ångaren Östhammar på slaget 6 lade ut från land, slöt sig truppen af ett 20-tal bleka småttingar samman på dess öfverdeck, näsdukar viftade en sista hälsning, och barnaögon lyste af glad förväntan mot de fria, angenäma somrardagar, som nu förestodo. Man tyckte sig nästan se, hur redan den första friska flakten utifrån saltsjöfjärden dref upp färgen en nyans på alla dessa kinder, som blekts öfver skolans lexa den långa vintern, ja, helt visst ännu mer i de fattiga hemmen vid trånga gränder, dit sällan en solstråle hittade.

Det var »Iduns skollofskoloni» som anträdde sin sommarutflyttning. Vi skulle ha önskat, att i alla, varmhjärtade läsariator, som med Eder skärf bidragit till det vackra målet att bereda en stärkande landtvistelse för några veckor åt dessa barn, kunnat närvara för att själfva ur deras strålände ansikten, ur mödrarnas på stranden af glädje tårade ögon hämta den bästa tacken.

Genom den sällsynt sköna Vaddökanal styrdes nu färden till Boda gård i Edebo socken, samma ställe som de föregående åren begagnats för kolonien, och hvilket visat sig hvad läge, frisk hafsluft, utrymme och öfriga bekvämligheter beträffar ypperligt motsvara alla anspråk.

Skolläraryninnan fru Fredrique Falk är äfven i år koloniens föreståndarinna, en garanti för

den ömmaste och erfarnaste ledning. Som hennes medhjälparinnor medfölja en hennes dotter och en tjänsteflicka. Kolonien består, som nämndt, af 20 barn, af hvilka 9 flickor och 11 gossar, utvalda från de flesta af hufvudstadens församlingar. Man har vid valet tillsett, att de mest behöfvande och på samma gång förtjente kommit i åtanke, och med tvänne ömmande undantag därvid ock utsett barn, hvilka ej under föregående somrar åtnjutit någon sådan landtvistelse.

Den framstående barnläkaren dr Carl Flensburg inmönstrade äfven i år före afresan den lilla skaran, och kommer han att följa de sanitära resultaten af sommarvistelsen för att sedermera kunna framlägga dem för Iduns läsariator.

* * *

Insamlingen till »Iduns skollofskoloni», som ännu ej i år lämnat lika vackert resultat som de föregående, fortgår allt fortfarande, och mottagas de minsta bidrag med varm tacksamhet. Det är nu de stora utgifterna taga sin början, vid hvilka naturligtvis de största kostnaderna betingas af en sund, kraftig och riklig kost, åt hvilken alltid vid Iduns skollofskoloni ägnats den utmärktaste omsorg, då på intet vis de välgörande verkningarna af landluft och bad bättre kunna understödjas hos dessa svaga barn från knappa hem.

Vi fortsätta här redovisningen för hitintills influtna medel:

Transport från föregående redovisning: 590: 80, nyinflutna medel: Fyra lyckliga syskon, Ostersund, 2: —; Olga och Gustaf, Sollefteå, 2: —; Små naturälskare 2: —; Sofia Enström 2: —; 68-årig födelsedag 10: —; Bertil, Gunnar och Elsa 3: —; från Ställdalen 2: —; ur lille Georgs sparbössa 1: 50; Mia F., S. Wram, 1: —; Sigrid C. 1: —; lilla Doris 1: —; H. H. S. 2: 50; Nils och Barbro 1: —; lilla Sonja, Hafverö, 5: —; från Iduns prenumeranter i Burträsk 13: 40; Hjälpsam i Arboga 1: 50; Brita F. i L-g 1: —; E-a C-e, Sölvesborg 2: —; Anonyma 0: 25; Moli 5: —; M. L. 5: —; Rudolfs och Georgs sparbössor 0: 60; Liten Astrid 2: —; Eia 1: —; H-l. 2: —; från Moster och lilla Lisa, Wexjö, 5: —; An. Z. 1: —; E. Hagberg 1: —; Mattis och Toril, Sorunda, 3: —; E. H. 2: —; Liten Ragnbild 2: —; från prenumeranter i Kungsbacka 5: —; Klubben 4: —; Svea 1: —; Maria S. 5: —; Fyra lyckliga syskon på landet 2: —; Askersundsbor 10: 50; Ellen K. och Ine H., Malmö, 6: —; J. V. 5: —; Summa: 708: 05.

”Gamla fröknar”.

Reflektioner

af

Helena Nyblom.

(Forts.)

I hur många familjer finns det icke en sådan äldre moster eller faster, som är sina syskons högra hand, den som alltid är redo att hjälpa, som det alltid skall skickas bud efter, — i synnerhet när det är något galet på färde, — som alltid är att lita på, som har pröfvat litet af hvarje här i lifvet och kan användas till allting.

Är det brådt med sömnad till barnen, ha de små någon farlig sjukdom, är det mamma själf, som måste ligga till sängs, skall det flyttas, packas eller bytas tjänstefolk, — alltid är det denna moster eller faster, som skall komma och vara till stöd och hjälp. Männe sådana familjer tänka på, huru de skulle befinna sig utan denna kvinna, som alltid

endast ger — kärlek, arbete, tid och krafter, och som först försvinner, då allt är lyckligt och väl igen och familjens sedvanliga medlemmar kunna vara lyckliga utan henne.

Jag har ofta observerat, hur en sådan kvinna förstår alla de mest olika ting och med stilla böjlighet och snabbhet kan öfvergå från det ena till det andra. Gäller det att vaka långa nätter vid ett barns sjuksäng, då är hon den, som man bäst kan lita på. En ung mor är ofta öfveranstängd af att få och sköta sina barn. Moster är starkare, kan lättare vaka och har varit med så många gånger, när det var fara på färde, att hon är duktigare än någon sjuksköterska.

Och när hon har gifvit all sin omsorg och all sin kärlek till ett af de andras barn, måste hon dock till sist nöja sig med att bli satt i andra rummet, ty i de ömmaste ögonblicken ropar icke barnet: »moster», utan »mamma»!

Gäller det att hålla sömnen borta från de nödvändiga och svåra lexorna, är en sådan moster en märkvärdigt tålig förare, antingen det är genom en svår räknepupp, genom de franska verben eller genom det röda hafvet med Israels barn.

Har någon hufvudvärk, kan moster massera bort den, skall det vara kalas för dockorna, kan ingen arrangera det så bra som hon, ha barnen en hemlig längtan, en brinnande önskan, som de gärna vilja ha realiserad, är moster »den teologiska vägen», på hvilken de säkrast nå sitt mål.

Den som har uppgifvit att sysselsätta sig med sin egen person, får en alldeles underbar förmåga att gissa sig till och understödja andras planer och önsningar.

Jag har känt sådana ogifta tanter, icke en, utan en hel mängd, af hvilken hvar och en i sin familjekrets var den räddande hjälpen, som gick från det ena rummet till det andra för att taga det svåraste på sig själf och rödja besvärligheterna ur vägen för dem, som voro lyckliga. Få människor ha förefallit mig så nära beslätade med englarne genom sin gränslösa förmåga till uppoffring, sin obekrifliga ödmjukhet och själföföglömmelse.

Så finns det andra ogifta kvinnor, som icke ha en så stor krets att verka för, men som ha fått till uppgift att uteslutande lefva för en gammal far, en ensam gammal bror, en äldre släktinge, som de icke kunna öfverge.

En sådan kvinna har det kanske ännu svårare än hon, som går från hem till hem för att hjälpa, och som dock ofta måste känna, hur välkommen hon är.

Det är otroligt, hvad en ensam gammal herre kan fordra af den kvinna, som uppoffrar sig för honom! Visserligen kunna de äkta männen vara fordrande, men jag tror icke, att de i despotisk egenkärlek kunna gå upp emot en gammal sjuklig bror eller far, en fordrande och nykfull gammal farbror.

Det vare långt ifrån mig att säga, att alla förhållanden mellan ogifta flickor och deras föräldrar eller syskon äro sådana. Man har ju sett, hur en bror eller syster ha kunnat lefva till sin sena ålderdom i det lyckligaste samlif, eller hur en gammal dotter har kunnat sörja öfver sin fars död, då han var en ålderstigen man, med en smärta, som visade, att med honom det bästa och enda hon ägde var beröfvadt henne.

Goda och lyckliga förhållanden finnas ju i alla sammanställningar af det mänskliga lifvet, men jag vill hufvudsakligen fästa mig vid de *vanskliga* uppgifter en ogift kvinna har att lösa.

I våra länder väljer en hustru som oftast

sin man själf, och är hon icke nöjd med sitt öde, får hon skylla sig själf. Men man väljer icke sina föräldrar, sina syskon eller sin öfriga familj själf, och ingen har rätt att för evigt binda tillsammans två människor, som icke äro bundna genom äktenskapet.

Eu ogift kvinna, som plågas af en egoistisk far eller bror eller äldre släktinge, som hon är beroende af, kan söka sin befrielse. Men hur ofta finner man icke, att hon icke gör det? Hur ofta ser man icke en sådan uppoffrande dotter eller syster stanna på sin plats intill det sista och sysselsätta sig med ett otillfredsställande arbete — eller intet arbete alls. Det finns gamla människor, som vilja, att man i det oändliga skall spela kort med dem eller sitta och småprata om ingenting; — och detta innehållslösa lif stå många gamla flickor ut med, utan att beklaga sig, utan att bli refliga, ja, ofta utan att bli småaktiga.

De kunna i sådana förhållanden visa den stora styrkan hos en mänsklig själ, som lifnar sig af en andlig föda, som är deras hemliga skatt, och hvilken håller dem friska, goda, ja, glada midt i den mest triviala, enformiga och dödande omgifning.

Är däremot den person, af hvilken en ogift kvinna är beroende, en intelligent och verksam människa, hur ofta har man då icke sett, hur en dotter eller syster kan vara en begåfvad fars eller brors högra hand, både som praktisk hjälp och som andlig kritik. Mången vetenskapsman har en sådan kvinnas hjälp att tacka för framgången i sitt arbete; hon har varit den, som lättat den tråkigaste delen af arbetet för honom genom att uppsöka och afskrifva material, hon har hjälpt hans minne, undanskaffat alla störande inflytanden och i tider af tvifvel och oro varit den sporrande tro och den uthålliga vilja, som ha stärkt mannens arbetskraft.

Att sådana ensamma kvinnor, — kvinnor utan ett eget hem, — både känna sig nyttiga och lyckliga, — därpå finnas allt för många bevis, för att man skulle kunna tvifla.

Men nu kommer den sista kategorien af ogifta kvinnor, — de som äro absolut ensamma, och som i denna isolerade ställning ha en mindre eller större förmögenhet, som gör det obehöfligt för dem att frivilligt ställa sig i beroende af andra. Det är dessa kvinnor, som, beröfvade alla närmare kärleksband, taga det till sin uppgift att älska mänskligheten.

Deras tid tillhör dem, deras dag tillhör dem, och hvem kan göra sig blind och döf för det faktum, att för en hvar, som vill tjäna sin nästa, finns det med hvarje morgon, som uppgår, oändliga tillfällen därtill.

Där finns ju hela den skara af ensamma sjuka, ensamma gamla och ensamma barn, som mest af allt behöfva sympati, behöfva känna, att det finns någon, som vill dem väl, någon, som kommer till dem och icke glömmar dem.

Huru en ensam människa, som har sin hälsa, ett, ögonblick kan beklaga sig öfver att hon ingenting har att göra, tyckes ofattligt.

Det arbete, som föreligger, är helt enkelt omöjligt att hinna, och det fordras härskaror af arbetare för att lyfta en ringa del däraf. Visserligen har samhället gjort mycket och gör mera för hvar dag; hospitaler, sjukhus, fattigskolor, omsorg för de fattiga i hemmet äro hjälpmedel, som beständigt utgrena sig längre och längre.

Men det ligger något i det rent personliga intresset, det direkta deltagandet mellan människa och människa, som också har sin betydelse,

kanske den allra största, och hvars välgörande inverkan knappt kan ersättas af några offentliga institutioner, och detta värf, detta att bringa hjälp att lefva eller hjälp att lida för sina medmänniskor, är ett värf, hvar till den, som är fri och ensam, kan ägna sig bättre än någon annan.

Jag anser, att de närmaste plikterna böra vara de viktigaste för enhvar.

En hustru och mor, som sk ille lämna sina egna barn för att sköta andras, försumma sitt hus för att gå på möten och filantropiska komitéer, skulle endast dåligt tjäna det godas sak. Lyckligtvis kunna alla, gifta och ogifta, män och kvinnor, alltid få många anledningar att ge något af sin tid och sina krafter till lidande medmänniskor, men det kan icke för de flesta bli en hufvuduppgift, så snart de ha valt ett visst centrum att verka för.

Men dessa fria och ensamma kvinnor, som redan genom sitt eget glädjelösa, försakande lif äro ett exempel för andra ensamma och sörjande, som på grund af sin egen rena och fläckfria vandel ha rätt att uppmuntra andra till ärlighet och renhet, — hur kunna icke alla dessa mer än någon husmoder, som från sin egen lycka talar till de fattiga, mera än någon gift präst, som sitter med ett godt ämbete och uppmanar till kyskhet och försakelse, mer än alla välbergade, välbeskyddade människor inverka på, hjälpa och stärka sina lidande, syndiga och olyckliga medmänniskor!

(Forts.)

Ur notisboken.

Tillbaka till hemlandet. Kronprinsessan Victoria återkommer, efter hvad nu är bestämdt, måndagen den 27 d:s till Stockholm från sin utrikes vistelse. Hennes hälsotillstånd är, enligt ingångna underrättelser, synnerligen tillfredsställande.

I det mellanfolkliga utbytet på idéernas område intager äfven vårt fosterland en hedrad plats, och särskildt glädja vi oss åt att finna, hur kvinnor allt mera tjäna som bärarinnor vid denna vackra andliga samfärdsel. Några namn för dagen:

En klosterföreständerska (chanoinesse) Marie de Stryk från Liffand besöker för närvarande hufvudstaden och dess barnhertighetsasylor för att studera de ledande principerna vid desamma. Hon ämnar före sin hemresa äfven besöka Göteborg i samma syfte.

Folkhögskolan å Hvilan gästas för närvarande af en engelsk dam, miss Elisabeth Healey, lärarinna vid the Clapham High School i London. Miss Healey är stadd på en studiuresa i Sverige för att skaffa sig kännedom om undervisningsmetoden vid folkhögskolorna.

Till Spanien återreser i dagarne en ung spanjorska, fröken de Sanz, som vid professor Unmans kända institut för sjukgymnastik och massage härstädes utbildad sig för att sedermera verka i sitt fädernesland. Äfven till Amerika och Australien skall ett par af läsårets elever med det snaraste begifva sig för att verka för den svenska sjukgymnastikens utbredning härstädes, och fröken Eva Rubin, äfven institutets elev, har nyligen för samma ändamål bosatt sig i Lübeck.

Från kvinnornas nykterhetsstrid. Svenska kvinnornas nykterhetsförening, som för en del år sedan bildades af fröken Nanny Helgarzon m. fl., upplöstes den 8 d:s, enär intresset blifvit splittadt, i synnerhet därigenom att de flesta medlemmarne tillhöra andra nykterhetsföreningar. En komité tillsattes dock, som öfvertog den gamla föreningens medlemskort, stadgar och lilla kassa samt fick i uppdrag att till hösten söka bilda en ny kvinnlig nykterhetsförening i förbindelse så väl med Sveriges blåbandsförening som med Världens kvinnors nykterhetsförening.

Vår kända skriftställarinna hertiginnan di Cajanello, född Leffler, nedkom den 6 d:s i Neapel med en son.

Prisbelönta författarinnor. Vid en af Fredrika Bremer-förbundet anordnad pristäflan för barn- och ungdomsböcker har författarinnan af täflingskriften »Sigtrygg Torbrandsson» tilldelats första priset, 300 kr., samt författaren af »Från nordisk rot» det andra priset, 100 kr. Vid öppnandet af namnsedlarne befanns den förra skriften vara författad af den äfven för Iduns läsarinor bekanta skriftställarinna fru Matilda Lönnberg f. Stålhammar, och den senare af fru Maria Anholin, f. Öberg.

Sitt silfverbröllop firade förliden lördag i Bergen den ryktbare norske kompositören *Edvard Grieg* och hans maka *Nina Grieg*. Silfverbrudparet hyllades med serenader, blommor, adresser, telegram och gåfvor i rik mängd, hela staden flaggade, och skaror af människor strömmade långväga till för att personligen bringa sin hyllning.

Teater och musik.

K. Operan. Ja, nu kan vår teatersäsong på allvar betraktas som afslutad, sedan äfven operan för sommaren stängt sina dörrar. Men där förinnan beredde den i terminens elfte timme sin publik en öfverraskning, om ock ej af det odeladt angenäma slaget — en repris af Wagners »Lohengrin», den första Wagnerföreställningen på ett långt spelår! Den på bifall frikostiga åhörarskara, som på premiëraftonen till sista plats fyllde den rymmande salongen, lade tydligt i dagen, att den i sak var mer än tillfreds med Wagnerreprisen. Synd att densamma till form skulle erbjuda så många anmärkningar!

För den framstående orkesterledaren hr *Hallén* måste det ha varit en långt ifrån angenäm uppgift att anföra en föreställning, så lösligt förberedd till den dramatiska och vokala sidan, och hvad den orkestrala angår äfvenledes försvärad genom allt för brådskande framförande och den under de pågående regementsmötena rådande bristen på blåsare. Dock lyckades han för sin anpart på ett efter förhållandena högst lofvärdt sätt klarera svårigheterna.

Fröken *Moritz* kan ej klandras, för att hon ingalunda förslår för Elsas fordrande parti; hon gjorde tydligen vackra bemödanden, som särskildt hvad det dramatiska angår ej alldeles saknade framgång. Hr *Ödmann* är ju minst af allt Wagner-sångare, och hans Lohengrin minner allt för mycket om Romeo. Själve hr *Lundqvist* var tydligen föga entusiastisk af den tunga uppgiften att i sommarvärmen göra ett timmars, långt Wagnerparti i en svag ensemble, och hr *Nygren* och *Grafström* nådde ej på långa vägar fram.

Vi få hoppas, att sommarvilan och därefter några allvarliga repetitioner till hösten skola förmå lyfta den konstnärliga nivån för vår operas nuvarande »Lohengrin», då det är tydligt, att den bör kunna blifva — liksom den bör vara det — ett godt repertoarstycke.

Fru *Dina Edling* tog i söndags afton som Mignon afsked af hufvudstadspubliken, hos hvilken hon ända till det sista förstätt att bibehålla de stora sympatier, som hennes gedigna konstnärskap berättigadt förskaffat henne. Den ungefär till hälften fyllda salongen hyllade den afskedstagande favoriten med blommor, starka applåder och många inropningar.

Idealerna.

Berättelse

af

C. O. Gumælius.

Belönad med hedersomnämmande vid Iduns stora pristäfling.

(Forts. o. slut.)

»Ja, kommer du för dig själf igen och får taga din stolthet och finkänslighet till råds, så blir det ingenting med alltsammans. Och det är rätt åt dig,» fräste han, då de skildes vid trappan.

Axel hade ej så orätt i sin förmodan, ty när

Oskar åter befann sig allena, framstodo de gamla betänkligheterna i all sin styrka, och vännens välmänta prat återfördes till dess, enligt hans åsikt, rätta dimensioner. Det var ju ej annat än ett uttryck af dennes välvilja och vänskap. Han granskade ånyo, för väl hundrade gången, Elsas utpräddande. Ja, hon hade alltid visat sig vänlig och deltagande mot honom, men sådan var hon mot alla. Hon hade gråtit, då hon såg honom ligga där, sjuk och hjälplös, men det skulle hennes ömma hjärta nog komma henne att göra, hvem det än gällt. Huru han än i minnet genomgick allt, fann han likväl ingenting, som utvisade en varmare känsla för honom. Nu rann honom dessutom i sinnet Axels uttryck om doktorn, och han mindes huru glad och vänligt hon alltid bemötte denne, och att vid hans besök hennes skratr ofta klingade lika muntert som de andras. Hvad åter brukspatronen beträffade, så, om det fanns något hos denne, som ej tilltalade jägmästaren, var det just hans lilla skrymsamhet öfver sin egendom och sin position i allmänhet. Nej, han skulle ej utsätta sig för förödmjukelsen af ett afslag. Han skulle ej löna den gästfrihet han åtnjutit genom att störa friden i detta hem, ty att Axel skulle taga hans parti, var naturligt, och med kännedom om dennes häftighet, var det lätt att förutse utpräddandet och stormar. Om några minuter skulle han resa, och sedan hade han i sina försummade arbeten tillräckligt skäl att draga sig tillbaka. I denna lugnt resignerade sinnesstämning åtydte han middagsklockans ljud.

Vid bordet undvek han att möta Axels blick. Det var dock tvänne tillfällen då han måste vända sig till hvar och en särskildt, då brukspatronen drack hans välgångsskål, och då han själf frambar sitt tack. Axel hade då sett honom djupt in i ögonen och nickat så menande, att Oskar nästan kände en sorts samvelskval öfver sitt nyss fattade beslut. Men det fick ej hjälpa. Långt hellre själfmant afsäga sig hvarje utsikt till lycka än att, för den ytterst tveifelaktiga möjligheten af framgång, utsätta sig för misstanken att vara en simpel lycköskare. Härvid antogo hans drag åter sitt på sista tiden vanliga dystra uttryck, och Axel, som iakttog honom med spänd uppmärksamhet, började åter misströsta.

»Ännu ger jag likväl icke allt hopp förloradt,» tänkte han för sig själf. »Det vore väl katten, om jag ej skulle finna något medel att få det klart mellan de där dumma människorna.»

Efter kaffet gick jägmästaren in till sig för att packa sin kappsäck. De öfriga skingrades som vanligt, och Elsa ämnade just aflägsna sig, då Axel i klagande ton sade: »Går du också din väg? Lämna mig inte ensam, kära Elsa, ty då dör jag af ledsnad.»

»Det var förskräckligt,» svarade systemen småleende. »För att rädda ditt lif, får jag då väl hålla dig sällskap en stund,» hvarefter hon återtog sitt arbete.

Något samtal ville dock ej komma i gång, utan sutto de båda syskonen tysta, upptagna af sina tankar. Plötsligt utbrast Axel:

»Nej, vet du Elsa, så gärna hade jag kunnat vara ensam. Det var förskräckligt, hvad du är tråkig!»

»Tror du kanske, att du är roligare själf?» genmälde flickan med ett försök att skämta. »Som man ropar i skogen, får man svar.»

»Jag undrar just,» sade brodern i förtretad ton, »huru länge Oskar tänker hålla på att packa. Han tar väl med sig allt löst, som finns därinne. Oskar!» utropade han högt. »Har du slutat snart? Jag leds ihjäl här i ensamheten.»

»Jag kommer nu,» ljöd det därifrån, och strax därefter trädde jägmästaren ut på verandan. Han studsade, då han såg, att Axel ej var ensam, som han låtit påskina, men gick sedan lugnt fram och tog plats på en stol vid sidan af den soffa, där syskonen sutto.

»Ja, här sitta vi nu för sista gången tillsammans,» sade Axel sakta.

»Äh,» yttrade Oskar muntert, »jag hoppas få komma igen då och då.»

»Men det blir ej detsamma,» invände den andre. »Då kommer du som en främling på besök, då du nu däremot varit som en af oss. Och så om en tid lämnar du trakten, och hvem vet, om vi någonsin få se dig mer.»

Elsa höjde hufvudet djupare öfver sitt arbete. Jägmästaren gnolade: »Sörj ej den gryende dagen förut.»

»Och att tänka sig,» fortsatte Axel häftigt, utan att låta höra honom, »att det blott är af ren halsstarrighet han på detta sättet lämnar oss, då vi annars kunnat få vara här tillsammans i hela vårt lif.» Liksom öfvervåldig af rörelse, reste han sig hastigt och gick med stora steg ut i träd-

gården. Då han kommit så långt, att han trodde sig obemärkt, spred sig ett listigt leende öfver hans drag, och han mumlade tyst: »Nog har jag gjort, hvad jag kunnat. Går det inte nu, så går det aldrig!»

Emellertid befunno sig de båda, hvilka så ofömodadt blifvit lämnade på tu man hand, i ej ringa förlägenhet. Detta var i synnerhet fallet med jägmästaren, hvilken snodde sina mustacher och fångt sökte efter något att säga.

Slutligen bröt Elsa tystnaden.

»Hvad menade Axel med sitt uttryck nyss?» frågade hon oskyldigt. »Har det varit tal om, att jägmästaren skulle stanna kvar på orten?»

»Nej, visst inte,» genmälde denne hastigt. »Axel bara pratar tok.»

»Jag vet inte, hvad jag skall tro,» återtog flickan. »Han såg helt upprörd ut, och säkert kunde han icke skämta om en sak, som så djupt intresserar honom... och oss alla,» tillfogade hon, i det hon uppslog ögonen, hvilka skimrade af en förrädisk glans.

Nu var det slut med Oskars själfbehärskning. Han böjde sig ned mot den i sin omedvetna rörelse dubbelt intagande flickan och sade med något sväfvande röst:

»Ni har rätt, fröken Elsa, det har verkligen varit ett sådant förslag å bane. Men det var vansinnigt och kunde endast hafva upprunnit ur en väns varma hjärta. Föreställ er en ung man utan någon af de fördelar, man skattar högt i världen. Då för ödet honom tillsammans med en familj, tillhörande en annan och högre sfer än hans. I denna familj finnes en dotter, hvilken genom sin skönhet, sitt milda, behagliga väsen gör ett djupt, ett outplånligt intryck på hans hjärta. Han finner, att hela hans framtida lycka beror på ägandet af hennes hand. Ni bör dock förstå den ringe mannens tvekan, innan han, därtill driven af sin kärlek och kanske äfven påverkad af vännens och broderns uppmuntran, slutligen en dag vågar fatta denna hand och säga: Elsa, låt mig behålla den!»

Därvid fattade han den på soffkarmen liggande handen och tryckte den hårdt mellan sina. Han hade talat med tillkämpadt lugn, och lugnt, nästan kallt lät Elsas svar:

»Jag fattar mycket väl er tvekan, och godt hade varit, om ni ej låtit öfvertala er att tillfoga mig denna förödmjukelse.»

Oskar hade blifvit alldeles blek.

»Förödmjukelse?» upprepade han. »Men ni har måhända skäl att anse det så, ehuru jag ej väntade ett så hårdt ord ur er mun. Ja, ni har rätt: lika leka bäst med lika. Försök att förlåta min djärfhet, och glöm den stackars ären, som omedvetet gaf bort sitt hjärta, utan att betänka att få ett till återskänk.»

Högrest och manlig stod han framför henne. Men med lika mycken stolthet höjde flickan sitt vackra hufvud.

»Icke så,» sade hon. »Detta ert ädelmod går för långt, och fastän både min kvinnliga blygsamhet och kanske äfven mitt högmod komma att lida däraf, vill jag ej dölja, att jag både känner till och till dess fulla höjd uppskattar er uppoffring.»

»Uppoffring,» stammade Oskar, alldeles förtensad.

»Ja, det är ju rätta ordet. Då ni nu vet detta, hoppas jag ni förskonar mig från allt vidare ordande härom.»

»Nej, fröken Elsa,» ropade han utom sig. »Ni måste förklara denna gåta för mig.»

»Nå, eftersom ingen förödmjukelse skall blifva mig besparad,» svarade Elsa, och hufvudet höjde sig ännu mera, ehuru ögonen glänste af återhållna tårar, »så hör då. Jag vet fullkomligt väl, att endast medlidande dikterat ert frieri. Min svaghet att svimma, då ni begrafdes i ruinen, har ju utgjort allmänna samtalsämnet sedan dess, och mitt oförstånd att det oakadt åtaga mig en sorts värd om er kunde ju blott tjäna att än ytterligare framhålla min dåraktiga böjelse. Anna har redan för flere dagar sedan gjort mig uppmärksam härpå. Förut handlade jag blott af obetänksamhet, sedan ville jag ingenting ändra, under den korta tid ni var kvar. Och tillåt nu, att jag tager afsked af er. Vid edra vidare besök skall jag om möjligt undvika ett såväl för er som för mig plågsamt sammanträffande.»

Hon ville stiga upp för att aflägsna sig, men Oskar, som med stigande häpnad lyssnat till hennes tal, kastade sig åter ned på stolen, fattade hennes hand och förde den till sina läppar, i det han viskade: »Men du älskar mig då?»

»Visste du ej det?» frågade hon naivt.

»Hur skulle jag kunna ana det?» ljöd hans genfråga.

»Men du,» stammade hon med flämtande bröst, »du älskar mig då verkligen?»

»Mer än mitt lif,» svarade han sakta, och då Axel efter en stund kom försiktigt smygande för att se, hur det gestaltade sig, sutto de bredvid hvarandra i soffan, hans arm slingrad om hennes lif, hennes hufvud lutadt mot hans axel.

»Hurra!» utropade Axel med trumpetröst. »Nej, ni kan lugnt sitta kvar,» fortvoro han, då de andra förlägna drogo sig från hvarandra, »jag har för min del aldrig sett en mera tilltalande tafla.» I detsamma fick han syn på brukspatronen, som passerade yttre förstugan, och började åter hojta: »Pappa, kom hit, så skall pappa få se något.»

Brukspatronen kom, och om han än icke enligt Axels profetia hoppade jämnfota, var likväl den välsignelse, han gaf de unga, tillräckligt varm för att för alltid ur Oskars själ bannlysa hvarje tanke på, att han »trängt sig in» i familjen.

Då den första sinnesrörelsen lagt sig, sade Axel afgörande: »Nu stannar du naturligtvis kvar här, och vagnen får hämta de andra vattumännen hit ut i stället. De hafva rättighet att vara med, då de nyförlofvades skål drickes.»

»Men mamma,» viskade nu Elsa.

»Kom mina barn, så skola vi gå till henne,» sade fadern.

»Men ej ett ord till systrarna, ropade Axel efter de bortgående. »Det skall bli lustigt att få se deras fysionomier.»

På kvällen ankommo de väntade och visades mot vanan upp i den stora salongen.

Där funno de fru brukspatronessan, med ytterligare ett tillskott i sin hjälplösa resignation ligga i en hvilstol, uppvakad af Elsa. Herrarne gingo samspråkande fram och åter öfver golvet. Siri satt vid flygeln, och Anna stod vid ett fönster. De båda sistnämnda sågo något förvånade ut öfver ändringen i resan och den ovanliga kallelsen att infinna sig i detta rum, som brukade användas vid högtidliga tillfällen.

Så snart hälsningarne voro öfverstökade, öppnade Axel en dörr och vinkade utåt. Strax därpå inbar betjänten en bricka med champagneglas och en butelj. Han kringbjöd glaset, Axel tog hand om buteljen, och medan skumpärlorna gnistrade i aftonsolen, föreslog brukspatronen i korta, men hjärtliga och om djup rörelse vittnande ord de unga nyförlofvades skål.

Och nu var det, som Axel sade, »lustigt att se fysiomierna.» Brukspatronessan klingade, gaf de unga tu en luftig omfamning samt sjönk sedan utmattad ned i sin stol, döljande ansiktet i den parfymerade näsduken. Anna gjorde en bugning och återvände till sin plats med ett föraktligt leende på läpparne. Detta frös dock bort, då hon kom att varseblifva den förstulna blick, som växlades mellan notarien och Siri. Den förre höjde nämligen med menande allvar sitt glas, och flickan slog ned ögonen och rodnade djupt. Därpå såg hon åter upp och tömde glaset med en half nick, hvarefter notarien äfven drack ur till sista droppen och sedan skyndade fram för att hämta hennes tomma glas. I detsamma märkte den äldre systemen, att Axel med gäckande uppsyn betraktade än henne, än de båda. Hon satte hastigt ifrån sig sitt glas och lämnade rummet utan att säga ett ord.

Den ende, som kunde väcka deltagande, var den stackars doktorn, som såg helt olycklig ut. Då likväl Axel påfyllde hans glas och helt tyst bad att få dricka med den ende, som förblifvit sitt ideal trogen, log han åter glad och sade: »Ja, käre vän, det var en illusion som ramlat. Jag får väl säga som Ström på den där minnesrika afskedsfesten: »det är väl, att det finns goda hushållerskor att få, ty nu kommer jag nog att dö som en gammal ungarl.»

»Så du pratar,» inföll Axel. »Du skall med säkerhet under ditt lif påträffa en annan kvinna, som kommer dig att med undran tänka på den tid, då du trodde dig hafva funnit ditt ideal här på Finnsboda.»

Innehållsförteckning.

— Thorborg Rappe; af E. K. (Med porträtt.) — Moderssorg; af Erik Modin. — Sabbatshvila; af Ave. — »Utan hjärta»; en miniatyrbild af Hlgn. — Svenska folkskolans halfsekelsjubileum; af H. V. — Iduns skollofskoloni. — »Gamla fröknar»; reflektioner af Helena Nyblom. (Forts.) — Ur notisboken. — Teater och musik. — Idealerna; berättelse af C. O. Gumelius. Bel. med hedersomnäm. vid Iduns stora prist. (Forts. och slut.)

